

POSUDEK K HABILITAČNÍ PRÁCI

Habilitantka	JUDr. Klára Hamuláková, Ph.D.
Název habilitační práce	Přístupy ke kolektivní soudní ochraně práv se zaměřením na subjekty hromadného soudního řízení
Oponentka	Doc. JUDr. Eva Dobrovolná, Ph.D., LL.M. Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, katedra civilního práva procesního)

Dne 20.1.2026 jsem obdržela jmenování oponentkou pro výše uvedenou habilitační práci JUDr. Kláry Hamulákové, Ph.D.

Jako oponentka habilitační práce podávám tento oponentský posudek:

1. K výběru tématu

Autorka si vybrala velmi aktuální, ale i velmi náročné téma. Kolektivní ochrana práva je – spolu s otázkou právní pomoci a alternativních způsobů řešení sporů – považována za součást moderního přístupu ke spravedlnosti jako odpověď na moderní masové metody průmyslové produkce a poskytování služeb.¹ Jakkoliv tedy úprava kolektivní ochrany práv byla považována v Evropě bez pochyb za potřebnou, nedařilo se v dlouhodobém horizontu dosahovat uspokojivých řešení. Tato situace se (alespoň do určité míry) změnila s příchodem autorkou (mimo jiné) podrobně zkoumané směrnice o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů. Že se jedná o mimořádně náročné téma, dokládá i to, jak (a kdy) přistoupily členské státy EU k transpozici této směrnice.

Autorka čelila nepochybně při zpracování těmto základním výzvám:

a) Zaměření tématu:

Velmi lze kvitovat, že si autorka zvolila pouze dílčí téma, tj. zaměřila se na subjekty hromadného řízení. Komplexní pojetí tématu by v tomto případě muselo jít nutně na úkor hloubky studie. Samozřejmě, že i v rámci tohoto omezení by bylo možné nalézt podtémata,

¹ Ervo, L. Opt-in is Out and Opt-in is In: Dimensions Based on Nordic Options and the Commission's Recommendation in Hess, B., Bergström, M., Storskrubb, M. EU Civil Justice Current Issues and Future Outlook, Swedish Studies in European Law, svazek 7, 2016.

kteřá by mohla být samostatně zpracována (kupř. financování hromadného řízení²), nicméně jejich nezařazení do stanovené výseče zkoumání, byť ve stručnějším pojetí, by zase znamenalo riziko, že bude opuštěn celostní pohled. Autorce se podle mého názoru podařilo nalézt v tomto směru rozumný kompromis.

b) Závislost zpracování na aktuálním vývoji:

Autorka si k habilitačnímu zpracování vybrala téma, které se v průběhu sepisování habilitační práce někdy pomaleji, někdy rychleji vyvíjelo (srov. autorkou vylíčený vývoj přijetí směrnice o zástupných žalobách a českého zákona o hromadném občanském soudním řízení, včetně novelizace dalších předpisů).

c) Neucelenost zpracování v České republice:

V České republice téma teoreticky nebylo v autorkou zamýšlené šíři a hloubce doposud dostatečně, resp. uceleně zpracováno. Jistěže existuje množství odborných článků – ty se však zaměřují jen na určité aspekty. Nelze počítat ani komentářovou literaturu, která je zaměřena spíše prakticky. Pokud existují monografická zpracování, mívají se s autorkou zamýšleným způsobem zpracování. Proto musela autorka pracovat ve značné míře se zahraniční literaturou.

Po přečtení práce mohu konstatovat, že autorka tyto výzvy s přehledem zvládla. Nelze nezmínit, že to bylo možné především proto, že se tématu dlouhodobě věnovala, vyjadřovala se k němu a publikovala k němu odborné články v České republice i zahraničí.³

2. Metodologie a struktura práce

Práce je rozdělena do dvou velkých částí strukturovaných do kapitol a je sepsána na 308 stranách. Zatímco v první části jsou vymezeny a definovány základní otázky (včetně terminologie a jednotlivých modelů kolektivní soudní ochrany), druhá část je konkrétně zaměřena na problematiku subjektů hromadného soudního řízení. Tento přístup umožňuje zkoumané otázky zasadit do obecných východisek, a tím i vymezit pozici českého modelu kolektivní ochrany práv. Zároveň to ukazuje na autorčinu schopnost zpracovat nejen konkrétní výklad právní úpravy, ale i obecné otázky kladoucí se v evropském prostoru nejen ve vztahu k subjektům, ale ke kolektivní ochraně práv vůbec.

² Srov. např. Voit, M. *Sammelklagen und ihre Finanzierung : ein Vorschlag zur Ablösung der Musterfeststellungsklage unter Berücksichtigung der Verbandsklagenrichtlinie sowie der Class Action des australischen Bundesrechts*. Baden-Baden : Nomos, 2021.

³ Srov. např. Hamuřáková, K. *The Concept of Locus Standi in Collective Protection of Consumer Rights – the Pitfalls of Transposition of European Model into the Czech Legal Order*. *International and Comparative Law Review*, 2019.

Z pohledu metodologie pracuje autorka s právně-vědeckou metodikou, která spojuje dogmatický přístup s kritickou reflexí. Tomuto přístupu nelze ničeho vytknout, naopak je vhodný pro tento typ odborné studie v oblasti práva.

3. Cíle

Autorka si stanovila dva obecnější cíle, které rozpracovala pomocí formulace výzkumných otázek a odpověďmi na ně. Cíle byly stanoveny takto: „volba nejvhodnějšího modelu právní úpravy kolektivní soudní ochrany a posouzení možných konceptuálních přístupů k úpravě postavení subjektů v hromadném řízení, včetně identifikace jejich předností a případných rizik z hlediska uplatnění v právním řádu.“ Tyto cíle se podařilo naplnit jak v rámci výkladů učiněných v práci, tak i v rámci konkrétních odpovědí na výzkumné otázky v závěru práce.

Autorka nevymezuje jako cíl komparativní studii. Práce však v souladu s vymezenými cíli obsahuje zdařilé a přehledné zpracování (nepřehledné) německé právní úpravy. To, že nebylo přistoupeno ke komparaci a nebyly vyvozeny z komparace výsledky (ve smyslu *tertium comparationis*), tedy není deficitem práce. Z komparativního pohledu by se však nabízelo pro účely publikace či dalšího výzkumu k tomuto rozpracování přistoupit, aby cenné poznatky k německému právu nezůstaly nevyužity pro účely budoucí novelizace či výkladu zákona o hromadném občanském soudním řízení.

4. Obsahová stránka

Habilitační práce je celkově velmi kvalitní. Autorka přistupuje ke zpracování tématu s velkou mírou odhodlání, pečlivosti a především odbornosti.

Autorka vedle sebe staví přístupy evropský, německý a český a nahlíží je z různých úhlů pohledu. Neomezuje se přitom na přebírání cizího vědění, ale v práci kontinuálně poskytuje vlastní stanoviska. Názory autorky jsou vyvážené, podložené a dobře zdůvodněné. Příznačná je pro ně konzistentnost a snaha nalézt optimální řešení.

K práci dále uvádím několik diskusních poznámek, které jen podtrhují vysokou úroveň práce, neboť jejich formulace by nebyla možná bez přínosu, který vyplynul z autorčiny práce. Měly by být proto vnímány pouze jako podněty ke zvážení pro účely publikace práce či při návazném výzkumu:

- a) Velmi lze ocenit snahu autorky vymezit jednotnou terminologii. Skutečností je, že ve vztahu ke kolektivní ochraně práv existuje mnoho procesních mechanismů, které jsou ještě navíc výrazně závislé na chápání každého právního systému a do toho vstupuje nejednotná terminologie. V rámci terminologické části doporučuji pouze doplnit vymezení drobných a rozptýlených

nároků. I zde se totiž terminologie může lišit, resp. se mohou objevovat různé další pojmy jako škody na společných statcích (*Gemeinschaftsgüter*).

- b) *ELI/UNIDROIT European Model Rules of Civil Procedure* podle mého názoru představují spíše *best practices* v oblasti civilního procesu než společný evropský postoj.⁴
- c) Autorka objasňuje, že reprezentantem může být i v různých systémech kolektivní ochrany i orgán veřejné moci. Přesvědčivě argumentuje (s. 122), proč však není tento model příliš vhodný. Doplnila bych pouze ještě obtížné financování.
- d) Autorka uvádí, že člen skupiny by měl mít procesní způsobilost, a to k okamžiku, kdy chce zúčastněný člen skupiny využít svých procesních práv, která mu zákon přiznává. Rozvedení by si zasloužil doplňující aspekt, jaká by byla situace v případě nezletilých či např. osob omezených ve svéprávnosti a jak by procesně bylo ošetřeno jejich zastoupení.
- e) Ve vztahu k otázce postoupení nároku spotřebitelem v průběhu řízení (8.6.3.) ve spojení s možnostmi postupní žaloby by bylo možné doplnit pojednání o tom, zda je možné postoupení nároku na reprezentanta a jaké jsou případně následky.
- f) Autorka trefně poukazuje na to, že kolektivní ochrana práv přináší do civilního procesu v nových dimenzích otázku žalobního práva. Je tak mj. otázkou, jaký nárok vlastně reprezentant (jak u reprezentativní, tak hromadné) žaloby uplatňuje, zda jde o nárok jeho vlastní či nárok cizí (a jaká je v druhém případě konstrukce takové reprezentace). Lze se přitom setkat s různými přístupy. Zatímco v případě reprezentativní žaloby se prosazuje koncepce, že jde o vlastní (hmotněprávní) nárok reprezentanta (ačkoliv sleduje cizí zájmy), v případě hromadné žaloby – v kontextu směrnice – reprezentant vlastní nárok nemá. V tomto směru by mohla být obecná část práce doplněna o další pohledy na povahu této reprezentace – kromě v práci zmíněné smluvní procesní legitimace i objevující se modely vlastního materiálního nároku reprezentanta⁵ a v případě *skimming off* žalob také povaha nároku „*sui generis*“.⁶
- g) Autorkou představená silná role soudce v hromadném řízení nastoluje řadu zajímavých obecných otázek – např. otázku zásad tohoto řízení, zejména tedy speciálních modifikací projednací zásady.
- h) Jakkoliv je předestření vývoje přístupů přínosné pro pochopení současných pojetí a vědecký diskurz v rámci habilitační práce, pro účely zpřístupnění výsledků veřejnosti (publikaci práce) je možné zvážit zkrácení některých pasáží týkající se geneze právních předpisů (včetně směrnice), případně jejich umístění do poznámky pod čarou.
- i) Pouze výjimečně by si některé otázky zasloužily širší zdůvodnění vlastního názoru – srov. příklonění se k názoru bez další argumentace na s. 154.

⁴ Odst. 9 Preambule k MERCP.

⁵ Srov. posudek prof. Brunse, citovaný v práci, s. 39 a násl.

⁶ Z německé literatury např. Micklitz, H., W., Stadler, A. *Unrechsgewinnabschöpfung, Nomos*, 2004, s 120 a násl.

5. Formální aspekty

Autorka pracuje s nadstandardním množstvím odborných zdrojů, a to nejen českých, ale především sepsaných v anglickém a německém jazyce. Přitom je patrné z provedení a obsahu poznámkového aparátu, že s každým jednotlivým zdrojem intenzivně pracovala. Takový přístup nelze označit jinak než obdivuhodný.

Citace jsou důsledné, odpovídající citačním standardům pro právní vědu v České republice.

Z pohledu jazykového a grafického nelze práci ničeho vytknout. Práce je sepsána odborným právnickým jazykem a je i přes složitost tématu srozumitelná a přehledná.

Pouze zřídka se objevují gramatické chyby (s. 78, 183), překlepy (s. 141), chybějící interpunkce (s. 169) či nesrozumitelnosti (s. 163 první odstavec nebo s. 207-208 obsahuje dva významově stejné odstavce), čemuž se ale při tak obsáhlém právnickém textu nelze zcela vyhnout.

Z pohledu práce s cizojazyčnými zdroji pouze drobnost: Citace německých rozhodnutí (s. 58) je patrně v českých poměrech vhodnější provést spíše spisovou značkou a datem vydání než zveřejněním v odborném časopise.

Na začátku čtení mi přišlo netradiční uvádění obsahu v začátku každé kapitoly, ale nakonec se mi tento přístup jeví jako vhodný, umožňující lepší orientaci v textu. Výzkumné otázky jsou v celém textu opakovány třikrát, zde bych doporučila je přece jen ponechat na začátku při jejich vymezení a na konci práce při jejich zodpovězení.

6. Otázky k obhajobě

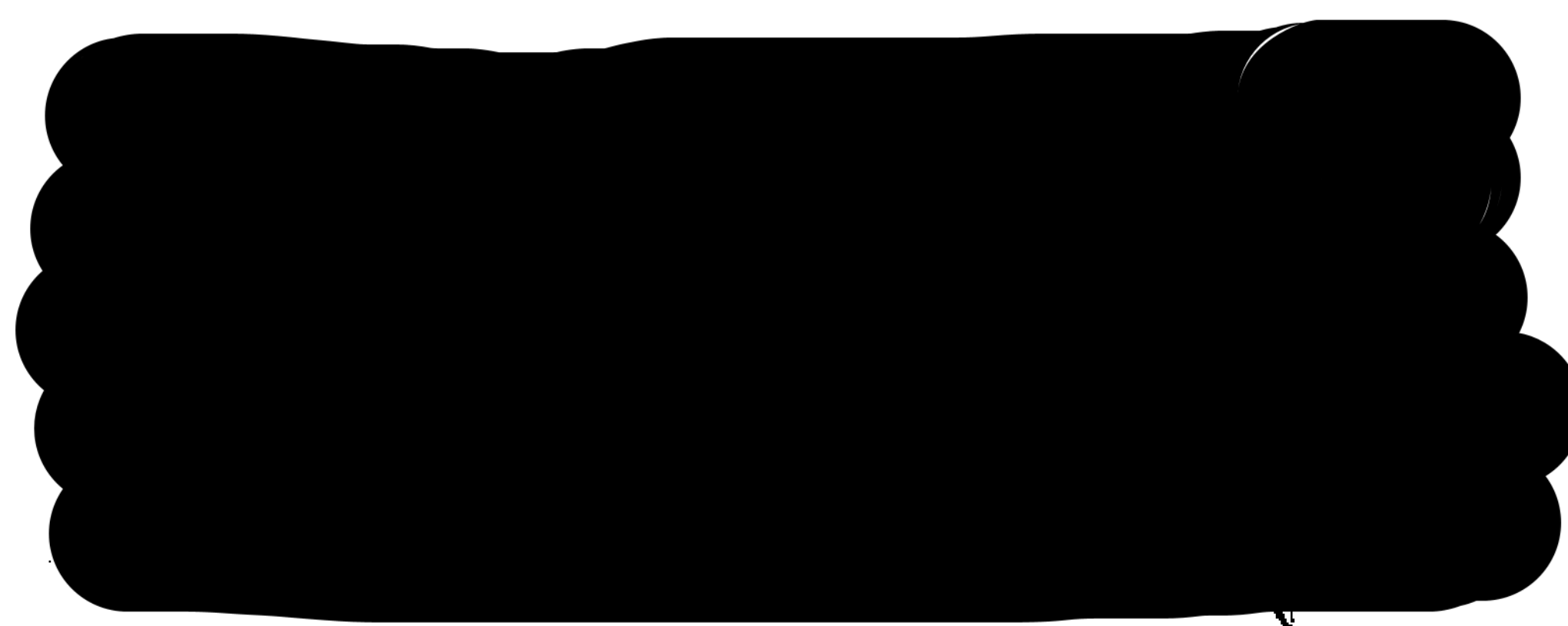
- a) *ELI/UNIDROIT European Rules of Civil Procedure* byly zveřejněny téměř ve stejný čas jako směrnice o zástupných žalobách (r. 2020). Obsahují Modelová pravidla ve vztahu k subjektům hromadného řízení řešení, která považuje autorka za vyváženější než směrnice (a která by mohlo být vhodné následovat např. při revizi směrnice?)
- b) V České republice již bylo vedeno první řízení a v době sepsání tohoto posudku již bylo i pravomocně skončeno (věc „Postýlkov“ – MS Praha sp. zn. 3 C 10/2024). Jaké je autorčino hodnocení provedeného řízení z pohledu závěrů přijatých v habilitační práci?
- c) Dne 2. června 2025 zveřejnila Evropská komise očekávanou zprávu o uplatňování nařízení Brusel Ibis. K oblastem, které by se mohly dočkat změn, patří i kolektivní ochrana práv. Tento vývoj je patrně důsledkem toho, že vstoupila v účinnost směrnice o zástupných žalobách, která míří (i) na přeshraniční spory. Ukazuje se totiž, že obecná pravidla tohoto nařízení nejsou

dostačující. Jak by mohla podle autorky v budoucnu vypadat úprava mezinárodní soudní příslušnosti v případě kolektivních řízení?

7. Závěr

Předložená habilitační práce je uceleným, obsáhlým, vysoce kvalitním, přesvědčivým a pečlivým zpracováním vybrané výseče kolektivní ochrany práv. Přináší originální cenné poznatky nejen české, ale i evropské právní vědě civilního práva procesního. Její význam však není jen teoretický. Tím, že autorka do výzkumu zahrnuje analýzu v současnosti platného a účinného zákona o hromadném občanském soudním řízení, je přínosem i pro aplikační praxi.

Závěrem konstatuji, že habilitační práce **splňuje požadavky kladené na habilitační práce** v habilitačním oboru Občanské právo.

V Brně 17.2.2026